

Legea nr. 192/2022 pentru completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă – o nouă modalitate obligatorie de comunicare a hotărârilor judecătorești**Drd. Roxana Stanciu***Doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea din București*

Rezumat: Începând cu data de 2 iulie 2022, Codul de procedură civilă a fost modificat în sensul introducerii obligativității utilizării poștei electronice pentru comunicarea hotărârilor judecătorești către părți. Întrucât au fost deja puse în practică sisteme electronice de comunicare a actelor de procedură, modificarea nu poate fi decât utilă, mai ales în contextul intenției de digitalizare a sistemului judiciar.

Fără a critica intenția, altminteri pozitivă, a legiuitorului, în cadrul acestui articol ne propunem să anticipăm câteva dificultăți care pot apărea în practică, pentru a identifica și posibile soluții ori remedii practice ale acestor situații.

Cuvinte cheie: drept procesual civil, comunicarea actelor de procedură, hotărâri judecătorești.

Law no. 192/2022 to supplement Law no. 134/2010 on the Code of Civil Procedure - a new compulsory way of communicating court decisions

Abstract: Starting from July 2nd 2022, the Civil Procedure Code has been modified to include the mandatory use of electronic mail in order to deliver judgements to trial parties. While electronic means of communication have already been put into practice, the said provisions can prove to be useful, especially in view of the scope to digitalize the judicial system.

Setting aside all intention of criticism toward the legislator's intentions – which were altogether positive – we intend to anticipate, throughout this article, several practical difficulties that may arise, as well as to identify viable solutions and practical remedies of such situations.

Key words: civil procedural law, communication of procedural documents, court decisionst.

INTRODUCERE

La data de 2 iulie 2022 a intrat în vigoare Legea nr. 192/2022 pentru completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă¹, care a introdus noul articol 154¹, cu următorul conținut:

„(1) Comunicarea hotărârilor judecătorești se va face, din oficiu, prin poștă electronică dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop direct sau la solicitarea expresă a instanței în timpul procesului. Comunicarea va fi însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței, care va înlocui ștampila instanței și semnătura grefierului de ședință.

(2) Hotărârile judecătorești se consideră comunicate la momentul la care au primit mesaj din partea sistemului folosit că au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta.

(3) Dacă comunicarea prin poștă electronică nu este posibilă din pricina lipsei datelor în acest sens sau sistemul folosit indică eroare în transmiterea prin poștă electronică, comunicarea hotărârilor judecătorești se va face potrivit art. 154”.

Așadar, comunicarea hotărârilor judecătorești se va realiza și prin poșta electronică, dacă părțile au indicat datele necesare în acest scop. Cu toate că împrumută din reglementarea deja existentă, referitoare la comunicarea actelor de procedură, noul text legal conține și formulări proprii, de natură a induce un nou comportament procesual instanțelor și posibil, și părților.

În prezenta lucrare ne propunem să revedem reglementarea cuprinsă de Codul de procedură civilă și de alte acte relevante, referitoare la comunicarea actelor către părți prin mijloace electronice. Vom analiza, apoi, noile prevederi legale, atât din perspectiva textului nou introdus, cât și din perspectiva capacităților tehnice actuale de la nivelul instanțelor. În ultima parte a articolului vom prefigura câteva dificultăți care ar putea apărea în practică, toate decurgând din această modalitate de comunicare și, respectiv, din formularea dispozițiilor legale noi, urmând ca apoi să conturăm câteva concluzii.

Înainte de toate, însă, remarcăm tendința pozitivă a legiuitorului, respectiv aceea de a orienta procesul civil spre modernizare și digitalizare, spre simplificarea relației dintre justițiabil și instanță. Desigur, suntem doar la un început de drum, însă recente modificări operate asupra Codului de procedură civilă pot constitui un pas util în sensul și direcția dorite, mai cu seamă dacă vor putea genera practici conforme, loiale.

I. RECENTELE MODIFICĂRI ALE DISPOZIȚIILOR RELEVANTE ÎN MATERIA COMUNICĂRII ACTELOR DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Sistemul procesual civil cunoaște, în mod tradițional, modalități de comunicare a actelor de procedură în materialitatea lor, fie prin agent procedural, fie prin executor judecătoresc ori servicii de curierat private.

Așa cum arătam în cadrul unui studiu anterior², posibilitatea prevăzută de alin. (6) al art. 154 C.pr.civ.³, mai cu seamă în urma modificării operate de Legea nr. 310/2018⁴,

¹ Publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 643 din 29 iunie 2022.

² A se vedea tema susținută de autoarea articolului în cadrul Conferinței Internaționale Bienale organizate de Universitatea din Craiova - Facultatea De Drept – „SISTEMUL JURIDIC ÎNTRE STABILITATE ȘI REFORMĂ”, 15-16 octombrie 2021 - Secțiunea Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea dreptului și administrației publice

respectiv posibilitatea de comunicare a actelor de procedură prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, a reprezentat un evident progres. Anterior modificării operate în anul 2018, Codul prevedea că dovada comunicării pe calea mijloacelor electronice amintite se face printr-un formular, care trebuia transmis odată cu actul de procedură, completat de parte cu mențiunile privind primirea și retransmis instanței.

Aceste dispoziții ale art. 154 alin. (6) au transferat valoarea probatorie atribuită anterior formularului, unui mesaj automat, pe care nici instanța și nici părțile nu îl pot controla.

Pe data de 15 iunie 2022 a intrat în vigoare o modificare⁵ a Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015⁶. Această Hotărâre a adăugat art. 161 din Regulament un nou alineat [alin. (6)], cu următorul conținut:

„Generarea și comunicarea copiilor legalizate ale hotărârilor judecătorești se pot face de greșă instanței și prin utilizarea unei aplicații informatice în cazul în care aceasta este disponibilă la nivelul instanței, dacă prin cererea de eliberare au fost indicate datele corespunzătoare în acest scop. În acest caz, copia legalizată cuprinde mențiunile arătate la alin. (21), cu excepția mențiunii «conform cu originalul», aplicate în format electronic pe ultima pagină, și semnătura electronică extinsă a instanței, care înlocuiește ștampila instanței și semnătura greșierului”.

Referitor la această modificare legislativă, remarcăm și faptul că a fost definită, prin noul alin. (3¹) al art. 161 din Regulament, noțiunea de „copie legalizată”, noțiune prin care se înțelege *„copia care cuprinde ștampila instanței pe fiecare filă și mențiunea «conform cu originalul» în cazul copiilor de pe actele emise de instanță sau, după caz, mențiunea «conform cu înscrisul aflat la dosar» în cazul copiilor de pe alte înscrisuri”.*

De lege lata, după intrarea în vigoare a Legii nr. 192/2022 pentru completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, a fost adăugat articolul 154¹, citat în debutul studiului de față.

(Doctoranzi / Post-Doctoranzi). Denumirea temei – „Evoluția recentă a reglementării în materia comunicării actelor de procedură”. Un articol pe aceeași temă va fi publicat în volumul conferinței.

³ Potrivit art. 154 alin. 6 C.pr.civ., *„comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de greșă instanței și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. Comunicarea actelor de procedură va fi însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței care va înlocui ștampila instanței și semnătura greșierului de ședință din mențiunile obligatorii ale citației. Fiecare instanță va avea o singură semnătură electronică extinsă pentru citații și acte de procedură”.*

Totodată, potrivit alin. 6 ind. 1 introdus la art. 154 C.pr.civ., *„citațiile și celelalte acte de procedură menționate la alin. (6) se consideră comunicate la momentul la care au primit mesaj din partea sistemului folosit că au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta”.*

⁴ Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1074 din 18 decembrie 2018.

⁵ Modificarea este cuprinsă de Hotărârea nr. 1522/2022 pentru modificarea și completarea Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr. 1.375/2015, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 580 din 15 iunie 2022.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 970 din 28 decembrie 2015.

Acesta este, aşadar, tabloul modificărilor legislative în materia comunicării pe cale electronică a actelor de procedură emise de instanţă în cursul procesului, cu referire specială la hotărârile judecătoreşti.

II. SOLUŢIILE TEHNICE UTILIZATE PENTRU APLICAREA LEGII

Aşa cum aminteam şi în cadrul studiului menţionat anterior⁷, sunt utilizate la nivel naţional câteva aplicaţii informatice dedicate comunicării prin mijloace electronice a actelor de procedură, după cum urmează:

a) un sistem dezvoltat de specialiştii IT din cadrul Tribunalului Arad (aplicabil la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Bucureşti, Tribunalul Bucureşti şi alte instanţe),

b) un sistem dezvoltat de specialiştii IT ai Curţii de Apel Cluj (aplicabil la Curtea de Apel Cluj)⁸,

c) o aplicaţie dezvoltată de Tribunalul Argeş, în acelaşi scop⁹.

Până la momentul redactării acestui articol, nu a fost făcută publică de către Ministerul Justiţiei existenţa unei aplicaţii informatice dezvoltate la nivel central şi care să poată fi utilizată în mod uniform de către toate instanţele.

Menţionăm, de asemenea, introducerea de către Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a propriei aplicaţii de dosar electronic, care urmează să cuprindă şi capacităţi de comunicare a actelor de procedură pe cale electronică¹⁰. Potrivit datelor publicate, autorii aplicaţiei sunt tot din cadrul Tribunalului Arad, prin urmare similitudinile faţă de sistemul dezvoltat de aceştia sunt numeroase.

Aplicaţia dezvoltată de Tribunalul Arad confirmă, în primă etapă, trimiterea mesajului de comunicare la adresa de poştă electronică furnizată de parte. Documentul comunicat de instanţă este accesibil printr-un link, cuprins în mesajul trimis de instanţă, link care este valabil pentru o perioadă de 30 de zile. În a doua etapă, dacă în termen de 3 zile de la transmiterea mesajului de poştă electronică destinatarul nu a accesat link-ul care conţine imaginea documentului transmis, greşierul care a emis comunicarea primeşte o notificare, pentru a se lua decizia dacă se procedează şi la comunicarea pe suport de hârtie a documentului. Dacă destinatarul accesează link-ul, aplicaţia primeşte o confirmare care poate fi imprimată şi ataşată la dosarul cauzei.

Aplicaţia dezvoltată la Cluj realizează comunicarea actelor prin ataşarea imaginilor documentelor comunicate la mesajul poştal electronic transmis către parte. Acest sistem include, de asemenea, confirmarea automată a ajungerii mesajului în căsuţa poştală a destinatarului.

Aplicaţia implementată de Tribunalul Argeş nu utilizează poştă electronică, ci un sistem informatic cu mai multe capacităţi, printre care şi cea de comunicare a actelor de procedură către părţi. În cazul acestui sistem, data punerii la dispoziţia părţii a actului de

⁷ A se vedea supra, nota de subsol nr. 2.

⁸ A se vedea, pentru o descriere complexă a acestor aplicaţii, C. Drăguşin, C. Sterea-Grossu, Citarea şi comunicarea actelor de procedură prin e-mail în materie civilă (juridice.ro), accesat la 10.08.2022.

⁹ A se vedea C. Drăguşin, C. Sterea-Grossu, Citarea şi comunicarea actelor de procedură prin e-mail în materie civilă (2) – sistemul EDC creat la Tribunalul Argeş, (juridice.ro), accesat la 10.08.2022.

¹⁰ Detalii cu privire la această aplicaţie se găsesc la adresa <https://sway.office.com/nDwfypyFrylpjS3M?ref=Link>, accesată la 12.09.2022.

procedură poate fi confirmată de aplicație, însă în mod suplimentar partea primește un mesaj scurt (SMS) prin care i se aduce la cunoștință faptul că documentul este disponibil. Așa cum arată autorii citați, relevanță juridică în sensul respectării condițiilor prevăzute de art. 154 alin. (6) C.pr.civ. prezintă doar confirmarea de transmitere a documentului, nu și înștiințarea părții cu privire la disponibilitatea acestuia. Trebuie precizat că aplicația în cauză permite confirmări și cu privire la primirea mesajului scurt (SMS), precum și cu privire la accesarea efectivă a documentului de către parte.

Prin urmare, toate cele trei sisteme de comunicare prin mijloace electronice, aflate în uz la acest moment, permit confirmarea instantanee cu privire la ajungerea mesajului electronic (sau după caz, a documentului) la dispoziția părții căreia îi este destinat actul de procedură comunicat (indiferent de forma comunicării – prin link, atașament sau direct acces la baza de date). Primele două sisteme utilizează poșta electronică, în timp ce aplicația Tribunalului Argeș este dezvoltată și în direcția de utilizare a dosarului electronic.

III. SISTEMUL TRADIȚIONAL DE INTERPRETARE ÎN MATERIA COMUNICĂRII ACTELOR DE PROCEDURĂ

În concepția legiuitorului, se consideră că a fost îndeplinită procedura comunicării actului de procedură, în următoarele variante:

- **în cazul comunicării prin agent procedural - la data semnării dovezii de înmânare** ori, după caz, a încheierii procesului-verbal prevăzut la art. 164 C.pr.civ., indiferent dacă partea a primit sau nu citația ori alt act de procedură personal;

- **în cazul citării ori comunicării altui act de procedură efectuate prin poștă sau curierat rapid**, potrivit art. 154 alin. (4) și (5) C.pr.civ. - **la data semnării de către parte a confirmării de primire ori a consemnării**, potrivit art. 163 C.pr.civ., de către funcționarul poștal sau de către curier a **refuzului** acesteia de a primi corespondența;

- **în cazul citării sau comunicării altui act de procedură efectuate prin mijloace de comunicare la distanță** potrivit prevederilor art. 154 alin. (6) C.pr.civ. - **la data la care au primit mesaj din partea sistemului folosit că au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta;**

- la momentul când partea a primit sub semnătură copie de pe act, precum și în cazul în care ea însuși a cerut comunicarea actului unei alte părți [art. 184 alin. (2) C.pr.civ.];

- în materia calculului termenului general de apel, comunicarea hotărârii poate fi realizată chiar odată cu încheierea de încuviințare a executării silite [art. 468 alin. (2) C.pr.civ.];

- la data depunerii cererii de apel de către parte, atunci când aceasta formulează cerere de apel înainte de comunicarea hotărârii [art. 468 alin. (3) C.pr.civ.].

Din perspectiva acestor dispoziții, constatăm o diferență vizibilă față de sistemul adoptat în legislația franceză, spre exemplu. Potrivit art. 662 – 1 din Codul de procedură civilă francez¹¹, transmiterea („*la signification*”) pe cale electronică a actelor de procedură este considerată realizată doar dacă destinatarul ia cunoștință în aceeași zi despre transmiterea actului și dacă a consimțit la o astfel de transmitere a actului. În caz contrar, în următoarea zi lucrătoare trebuie emisă o comunicare scrisă către parte, trimisă prin

¹¹ Disponibil online (<https://www.legifrance.gouv.fr>).

scrisoare simplă, prin care acestea i se aduce la cunoștință faptul că i-au fost transmise documente pe cale electronică, natura acestor documente și numele reclamantului.

Această diferență subtilă de abordare subliniază de fapt diferența dintre cele două variante posibile de reglementare – orientarea obiectivă, potrivit căreia comunicarea este considerată realizată prin simpla ajungere a actului la dispoziția părții (fie în cutia poștală, fie la adresa poștală electronică, fie în mediul virtual într-un server accesibil părții), respectiv orientarea subiectivă, potrivit căreia comunicarea presupune, pe cât este posibil, să se facă dovada că partea a intrat în mod efectiv în posesia actului comunicat.

Apreciem că legiuitorul român nu a abandonat sistemul obiectiv de interpretare, astfel că, raportat la dispozițiile art. 154 alin. (6) C.pr.civ., respectiv ale art. 154¹ C.pr.civ., prezintă relevanță în materia comunicării actelor de procedură momentul primirii sau punerii la dispoziție a acestora către destinatar, nefiind însă prevăzute formalități pentru a verifica dacă partea a luat în mod concret cunoștință despre conținutul efectiv al actului. Pentru a susține această interpretare, observăm faptul că, în alte cazuri speciale termenul de curg nu de la data comunicării, ci de la data la care partea a luat cunoștință, prin orice mijloc, de cuprinsul actului. Amintim, în acest sens, termenul de revizuire în cazul motivelor de revizuire prevăzute de art. 509 alin. (1) pct. 3, pct. 6 și pct. 7 C.pr.civ. Or, concluzia ce se impune este aceea că regula o reprezintă, în materia curgerii termenelor, cel puțin, data la care a fost realizat faptul comunicării (prin punerea actului la dispoziția părții), iar numai prin excepție momentul de început al termenului este marcat de data la care partea a luat efectiv cunoștință despre conținutul actului.

Înainte de a continua cu analiza celor mai recente modificări din materia comunicării hotărârilor judecătorești, concluzia de mai sus impune precizări din perspectiva exigențelor impuse de jurisprudența privind drepturile fundamentale, respectiv de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului¹². Principiile rezultate din hotărârile acestei jurisdicții pornesc de la faptul că fiecare stat este liber să aleagă soluția legislativă pe care o consideră oportună, însă aceasta trebuie să asigure respectarea dreptului părții de a beneficia de un proces echitabil. În cazul în care există dubii cu privire la realizarea procedurii de comunicare a actelor, instanțelor le revine obligația de a verifica în mod efectiv, prin toate mijloacele posibile, dacă această comunicare a avut loc. În cazul în care rezultă o deficiență de comunicare ori rezultatul verificărilor este incert, Curtea impune instanțelor să remedieze aceste lipsuri prin reluarea comunicării, acolo unde este posibil, dacă alte remedii nu sunt disponibile.

IV. ANALIZA NOILOR DISPOZIȚII

Arătăm, în debutul acestui studiu, că în anul 2022 au fost operate două modificări relevante în materia comunicării hotărârilor judecătorești prin mijloace electronice. Aceste modificări vor fi examinate în cele ce urmează.

¹² A se vedea, *inter alia*, *Sevillano Gonzalez împotriva Spaniei* (nr. 41776/98, decizia din 02 februarie 1999); *Diaz Ochoa împotriva Spaniei* (nr. 423/03, hotărârea din 22 iunie 2006); *S.C. Raisa M. Shipping S.R.L. împotriva României* (nr. 37576/05, hotărârea din 8 iulie 2013), *Dilipak și Karakaya împotriva Turciei* (nr. 7942/05 și 24838/05, hotărârea din 4 martie 2014, Secția a doua); *Gankin și alții împotriva Rusiei* (nr. 2430/06, 1454/08, 11670/10 și 12938/12, hotărârea din 31 mai 2016) etc.

1. Art. 161 alin. (6) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor

A. Din punct de vedere cronologic, **prima modificare realizată în cursul acestui an privește Regulamentul de ordine interioară al instanțelor**, respectiv activitatea de emitere și comunicare a **copiilor legalizate ale hotărârilor judecătorești**, în sensul că este acordată instanțelor și părților această posibilitate alternativă de comunicare.

Întrucât norma menționată, cea cuprinsă de art. 161 alin. (6) din Regulament, este una de organizare, iar nu o normă de procedură, această variantă de comunicare a copii legalizate nu trebuie asimilată unei comunicări electronice a hotărârii înseși.

Comunicarea hotărârii judecătorești, pentru a produce efectele prevăzute de lege, se putea face, la data modificării Regulamentului, nu numai prin mijloace de comunicare fizice, respectiv prin agent procedural, poștă, curierat rapid sau executor judecătoresc, în condițiile corespunzător prevăzute de Cod, ci și în mod electronic. Cu toate acestea, așa cum remarcă un studiu¹³ important publicat cu ocazia intrării în vigoare a Legii nr. 310/2018, modalitatea pusă la dispoziție de legiuitor pentru confirmarea transmiterii electronice a actului, respectiv mesajul de confirmare generat de sistemul informatic utilizat de instanță, este mai ușor contestabilă, iar comunicarea hotărârilor pe această cale nu era recomandată, implicațiile cu privire la definitivarea acestora fiind evidente.

Cum modificarea Regulamentului, la care am făcut referire mai sus, a devenit aplicabilă în luna iunie 2022, iar dispozițiile Codului care impun comunicarea hotărârii prin poșta electronică au fost adăugate cu începere din iulie 2022, cel puțin pentru perioada anterioară celor două modificări nu există pericolul de a confunda comunicarea copiei legalizate cu comunicarea hotărârii înseși.

Un oarecare pericol de confuzie poate exista după modificarea Codului operată prin Legea nr. 192/2022, întrucât apariția normei de procedură care permite comunicarea hotărârii judecătorești prin mijloace electronice pare să se suprapună normei de organizare preexistente.

În realitate, premisa aplicării dispozițiilor din Regulament, indiferent de data la care se ridică problema comunicării copiei legalizate a hotărârii, este **comunicarea în precedent a hotărârii judecătorești**, către părți, în condițiile prevăzute de Cod.

Regulamentul de ordine interioară, grație dispozițiilor art. 180 ale acestuia, este de imediată aplicare. Așadar, indiferent de data la care a fost pornit procesul, comunicarea copiei legalizate pe cale electronică este posibilă, dar **nu înlocuiește prealabila comunicare a hotărârii judecătorești**, în condițiile Codului de procedură civilă aplicabil fiecărei cauze în parte.

Copia legalizată, așa cum rezultă implicit și din dispozițiile art. 161 din Regulament, reprezintă o reproducere a hotărârii de la dosar, certificată pentru conformitate cu originalul și care poartă fie mențiunea rămânerii sale definitive (și irevocabile, după caz), fie mențiunea că definitivarea nu s-a produs încă. Or, pentru a stabili dacă hotărârea este definitivă sau nu, verificarea pe care o face instanța este tocmai cu privire la comunicarea hotărârii împotriva căreia era deschisă o cale de atac potrivit legii¹⁴.

¹³ A se vedea T.-C. Briciu, M. Stancu, C.-C. Dinu, Ghe.-L. Zidaru, P. Pop, Comentarii asupra modificării noului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018. Între dorința de funcționalitate și tendința de restaurație (juridice.ro), accesat la 12.09.2022.

¹⁴ Art. 634 alin. (1) C.pr.civ. – respectiv art. 377 din Codul de procedură civilă de la 1865 – prevede cazurile în care o hotărâre devine definitivă (și, respectiv, irevocabilă). Potrivit art. 634 alin. (2) C.pr.civ., hotărârile

B. Potrivit art. 161 alin. (6) din Regulament, **comunicarea copiei legalizate prin mijloace electronice reprezintă o facultate pentru instanță** și poate fi utilizată dacă partea a indicat prin cererea de eliberare a copiei legalizate datele corespunzătoare în acest scop. Prin urmare, faptul că anterior, pe parcursul procesului, partea care solicită eliberarea copiei a indicat în cuprinsul altor cereri o adresă de e-mail sau un număr de telefon (în cazul sistemelor care utilizează metoda de autentificare prin mesaj scurt) nu este suficientă pentru a presupune că solicită și comunicarea copiei legalizate a hotărârii pe aceeași cale, dacă o astfel de mențiune nu este expresă în cuprinsul cererii. În mod similar, dacă partea nu a apelat niciodată în cursul procesului la modalitatea electronică de comunicare a actelor de procedură, aceasta nu este împiedicată să solicite o astfel de comunicare pentru prima dată cu ocazia legalizării copiei hotărârii, sub aceeași rezervă a unei cereri exprese în acest sens.

C. Subliniem că, spre deosebire de comunicarea hotărârii judecătorești, care are loc în toate cazurile și ca regulă din oficiu, **eliberarea copiei legalizate a hotărârii nu se realizează decât la cererea părții** și cu plata unei taxe suplimentare în acest scop.

2. Dispozițiile art. 154¹ C.pr.civ. – comunicarea prin poșta electronică a hotărârii judecătorești

A. Dispozițiile cu denumirea marginală „Comunicarea hotărârilor judecătorești” au intrat în vigoare la 2 iulie 2022, ceea ce ridică, pentru început, **problema aplicării în timp** a acestora. Potrivit art. 24 C.pr.civ., „dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare”.

Prin urmare, în lipsa unor norme tranzitorii de aplicare ori a vreunei excepții de la regula enunțată, această modalitate de comunicare a hotărârilor ar putea fi aplicată în condițiile prevăzute de legiuitor numai în cauzele începute după data intrării în vigoare a modificării, respectiv 2 iulie 2022 inclusiv.

Cu toate acestea, este legitimă întrebarea dacă, chiar și în dosarele aflate deja pe rolul instanțelor, o astfel de comunicare a hotărârii ar intra în conflict cu dispozițiile legale, în forma anterioară Legii nr. 192/2022.

În Codul de procedură civilă exista art. 154 alin. (6), care a avut, până la 20 decembrie 2018 inclusiv, următoarea formă:

„Comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de greșă instanței și prin telefax, poșta electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. În vederea confirmării, instanța, odată cu actul de procedură, va comunica un formular care va conține: denumirea instanței, data comunicării, numele greșierului care asigură comunicarea și indicarea actelor comunicate; formularul va fi completat de către destinatar cu data primirii, numele în clar și semnătura persoanei însărcinate cu primirea corespondenței și va fi expediat instanței prin telefax, poșta electronică sau prin alte mijloace”.

judecătorești devin definitive la data expirării termenului de exercitare a apelului ori recursului sau, după caz, la data pronunțării.

Aceste dispoziții nu intrau în conflict cu art. 427 alin. (1) C.pr.civ., potrivit căroră: *„Hotărârea se va comunica din oficiu părților, în copie, chiar dacă este definitivă. Comunicarea se va face de îndată ce hotărârea a fost redactată și semnată în condițiile legii”*.

Prin urmare, pentru cauzele pornite în regimul Codului actual, dar până la data de 20 decembrie 2018, părțile puteau obține, prin furnizarea datelor necesare în acest sens, comunicarea pe cale electronică a hotărârii, dovada comunicării fiind formularul care trebuia completat de către destinatar și restituit instanței.

Întrucât această modalitate de confirmare a comunicării s-a dovedit defectuoasă, mai cu seamă pentru că formularul era greșit completat ori nu mai era restituit (iar partea putea altera, prin propriile declarații neconforme adevărului, data primirii comunicării), a intervenit modificarea operată de Legea nr. 310/2018.

Potrivit formei amendate a art. 154 alin. (6) C.pr.civ., *„comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de grefa instanței și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. Comunicarea actelor de procedură va fi însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței care va înlocui ștampila instanței și semnătura grefierului de ședință din mențiunile obligatorii ale citației. Fiecare instanță va avea o singură semnătură electronică extinsă pentru citații și acte de procedură”*.

Concomitent, Legea nr. 310/2018 a introdus alin. (6¹) în cuprinsul art. 154, prevăzând că *„citațiile și celelalte acte de procedură menționate la alin. (6) se consideră comunicate la momentul la care au primit mesaj din partea sistemului folosit că au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta”*.

Art. 427 alin. (1) C.pr.civ. nu a suferit vreo modificare.

Așadar, întrucât actul care se comunică prin mijloace electronice nu poate constitui în realitate decât o copie a hotărârii, nici după modificarea operată prin Legea nr. 310/2018 nu era exclusă din punct de vedere legislativ comunicarea hotărârii judecătorești pe cale electronică. Cu toate acestea, redactarea dispozițiilor citate menține această modalitate de comunicare drept o facultate pentru părți și pentru instanță, condiționată de furnizarea în mod voluntar de către părți a datelor corespunzătoare.

Cu alte cuvinte, atât înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 310/2018, cât și după acest moment dar înainte de adoptarea Legii nr. 192/2022, comunicarea hotărârii judecătorești către părți era posibilă și nu era condiționată decât de indicarea datelor corespunzătoare în acest scop¹⁵.

Potrivit *„Expunerii de motive”*¹⁶ a Legii nr. 192/2022, modificarea Codului era necesară întrucât *„comunicarea doar prin poștă electronică nu este posibilă, chiar dacă există confirmare de primire”*, însă poate fi folosită în mod cumulativ, alături de comunicarea

¹⁵ Menționăm și faptul că, potrivit Codului de procedură civilă de la 1865 (respectiv art. 86), comunicarea actelor de procedură prin mijloace care asigură transmiterea textului și confirmarea primirii era posibilă, urmare a modificării operate prin Ordonanța de urgență nr. 138/2000 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 479 din 02 octombrie 2000. Cu toate acestea, respectiva modalitate de comunicare era subsidiară și condiționată de eșecul comunicării, în prealabil, a actului prin agent procedural, așadar în format fizic.

În consecință, pentru dosarele aflate pe rolul instanțelor și soluționate în temeiul Codului de procedură civilă anterior, comunicarea hotărârii nu se poate face decât în modalitatea prevăzută de respectivul Cod, în timp ce comunicarea copiei legalizate a acestor hotărâri se poate realiza și direct prin mijloace electronice, conform dispozițiilor de imediată aplicare ale Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești.

¹⁶ Documentul este disponibil online (cdep.ro), accesat la 10.08.2022.

în format letric. Nu subscriem acestei afirmații a inițiatorului legii, întrucât observăm că, în considerarea celor arătate mai sus, comunicarea prin mijloace electronice a hotărârii judecătorești a fost și a rămas, până la ultima intervenție legislativă, o posibilitate prevăzută de lege¹⁷, însă ceea ce diferă sunt condițiile în care este confirmată respectiva comunicare. Așadar, comunicarea hotărârii prin mijloace electronice (*lato sensu*) nu va fi limitată doar la procesele începute după data de 2 iulie 2022, ci este posibilă și în celelalte procese, sub rezerva aplicării în timp a dispozițiilor referitoare la modalitatea confirmării respectivei comunicări¹⁸. Aspectul de noutate adus de modificarea legislativă este obligativitatea comunicării hotărârii preponderent prin poșta electronică, așa cum vom arăta în cele ce urmează.

B. Ceea ce aduce de fapt nou modificarea legislativă operată prin Legea nr. 192/2022 este introducerea obligativității pentru instanță a comunicării din oficiu, prin poșta electronică, a hotărârii judecătorești.

Așa cum semnala Consiliul Legislativ în cadrul avizului¹⁹ acordat cu privire la această modificare, existența în Cod a dispozițiilor art. 427 C.pr.civ. referitoare la comunicarea hotărârilor judecătorești, într-o formulă de redactare asemănătoare noului text (introdus la art. 154¹) face ca modificarea adoptată prin noua lege să fie în contradicție cu normele de tehnică legislativă. Cu alte cuvinte, oportună ar fi fost modificarea art. 427 C.pr.civ. în sensul introducerii modalității electronice de comunicare, chiar și cu titlu de modalitate de comunicare prioritară.

Trecând peste soluția legislativă adoptată, se impune a remarca intenția legiuitorului de a impune, drept modalitate prioritară și obligatorie de comunicare a hotărârii judecătorești, comunicarea prin poșta electronică. Această schimbare de optică legislativă este exprimată prin redactarea imperativă a normei („*se va face, din oficiu, prin poșta electronică*”).

Această aparentă renunțare la modalitatea clasică de comunicare (letrică) a fost criticată și în Punctul de vedere²⁰ formulat de Guvernul României față de propunerea legislativă în cauză, din perspectiva principiului disponibilității. La această problemă, referitoare la modalitatea prin care părțile pot obține comunicarea pe această cale a hotărârii, ne vom raporta mai departe în cadrul acestui articol, însă remarcăm, inclusiv în cadrul documentului emis de Guvern, rezerve cu privire la modalitatea de redactare a normei, care impune o astfel de metodă de comunicare fără a utiliza o redactare previzibilă cu referire la modalitatea în care partea poate pretinde comunicarea prin poșta electronică.

¹⁷ Menționăm că Legea nr. 114/2021 privind unele măsuri în domeniul justiției în contextul pandemiei de COVID-19, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 457 din 29 aprilie 2021, prevede la art. 5 alin. 1 următoarele: „*când este posibil, instanțele judecătorești procedează la comunicarea actelor de procedură prin telefax, poșta electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. Tot astfel, instanța va putea, în tot cursul procesului, să solicite părților datele necesare pentru comunicarea actelor de procedură în aceleași condiții*”. Potrivit art. 1 alin. 2 al aceleiași Legi, „*măsurile reglementate de prezenta lege se pot dispune numai din motive generate de pandemia de COVID-19*”.

Observăm, cu această ocazie, redactarea permisivă a legii, care se limitează la a crea pentru instanțe posibilitatea de a solicita părților datele necesare comunicării prin mijloace electronice, fără a impune însă utilizarea acestor mijloace.

¹⁸ A se vedea și supra, nota de subsol nr. 15.

¹⁹ Documentul este disponibil online (cdep.ro), accesat la 15.08.2022.

²⁰ Documentul este disponibil online (cdep.ro), accesat la 15.08.2022.

Cu toate că redactarea textului legal începe printr-o formulare imperativă, aceasta este temperată implicit de condiția firească, aceea ca partea să fi indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. Așadar, obligația instanței există și este una care trebuie respectată din oficiu, în toate cazurile în care partea a comunicat instanței adresa de poștă electronică în scopul comunicării actelor pe această cale. Această din urmă precizare (indicarea datelor în scopul comunicării pe această cale) a generat dezbateri și în cadrul interpretării normelor preexistente, cuprinse de art. 154 alin. (6) C.pr.civ., aspect asupra căruia vom reveni în cele ce urmează.

În orice caz, norma are un caracter imperativ pentru instanțe, fiind legitimă întrebarea referitoare la sancțiunea aplicabilă, în cazul încălcării obligației legale. În opinia noastră, ignorarea de către instanță a solicitării exprese făcute de parte cu privire la comunicarea hotărârii prin poșta electronică nu poate fi sancționată decât prin constatarea nelegalei comunicări a hotărârii, chiar dacă această comunicare a avut loc pe calea uzuală, în format letric. O astfel de constatare va prezenta relevanță mai cu seamă în ceea ce privește formularea în termen legal a căilor de atac. Cu toate că această concluzie poate părea exagerată, ipoteza luată în discuție nu diferă cu nimic față de situația, mai des întâlnită în practică, în care partea a indicat adresa unui domiciliu procesual ales, însă comunicarea a fost emisă tot la adresa domiciliului propriu-zis al părții, caz în care comunicarea este de asemenea considerată nelegal efectuată²¹.

C. Solicitarea adresei de poștă electronică devine, în lumina acestei modificări legislative, obligatorie. Conform art. 154¹ alin. (1) C.pr.civ., partea însăși va indica instanței datele corespunzătoare în acest scop fie direct (din proprie inițiativă), fie la solicitarea expresă a instanței în timpul procesului.

Înainte de această modificare a Codului, similar altor autori²² am arătat că *„manifestarea de voință a părții cu privire la indicarea adresei de corespondență electronică sau a altor date similare trebuie să fie neechivocă, aceasta neputând fi dedusă din indicarea datelor, de exemplu, în antetul sau subsolul cererii. De asemenea, posibilitatea tehnică pusă la dispoziție de unele instanțe, de consultare a actelor dosarului în format electronic (de regulă, prin coduri unice de acces transmise tot pe cale electronică) nu trebuie confundată cu*

²¹ A se vedea G. Boroj, N.D. Theohari, Scurte considerații pe marginea unor dispoziții de procedură civilă interpretate neunitar în practica judiciară (bloghamangiu.ro), accesat la 15.08.2022. Așa cum remarcă autorii acestui articol, în cazul citării, *„caracterul expres al nulității determină prezumția relativă a vătămării, potrivit art. 175 alin. (2) C. proc. civ. În schimb, continuând raționamentul, primirea și semnarea citației de către partea însăși sunt de natură să răstoarne prezumția de vătămare, partea fiind înștiințată cu privire la existența și locul desfășurării procesului, precum și în legătură cu celelalte elemente care, în concepția legiuitorului, este necesar a fi cunoscute de către destinatar. Drept consecință, fiind înlăturată prezumția vătămării, apreciem că, în această situație, părții i-ar reveni sarcina de a face dovada unui prejudiciu decurgând din faptul că nu a fost citată la domiciliul procesual ales”*. În cazul comunicării hotărârii, sancțiunea nu este nulitatea expresă, astfel că vătămarea nu este prezumată.

În materie de comunicare nelegală a hotărârii la domiciliul părții, cu toate că aceasta indicase un domiciliu procesual ales, a se vedea Î.C.C.J., Secția I Civilă, dec. civ. nr. 2710/20.04.2012 (scj.ro).

²² G. Boroj, M. Stancu, Drept procesual civil. Ed. a V-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 348, nota de subsol nr. 2. În același sens, a se vedea și N.-H. Țiț, Considerații cu privire la comunicarea prin e-mail a actelor de procedură în procesul civil, publicat în Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Tomul LXVI/supliment, Științe Juridice, 2020 (pub.law.uaic.ro), accesat la 15.08.2022.

*comunicarea actelor prin modalitățile arătate*²³. Cu toate acestea, amendăm acest comentariu arătând că, în măsura în care aplicația de dosar electronic este astfel concepută încât să asigure confirmarea încărcării documentului (a hotărârii în format electronic) și a citirii acestuia de către parte, sunt respectate și în acest caz cerințele art. 154 alin. (6) C.pr.civ.

Sunt însă și autori²⁴ care au arătat că indicarea adresei poștale electronice în partea introductivă sau în antetul unei cereri adresate instanței poate naște prezumția simplă în sensul că partea dorește sau este de acord cu comunicarea actelor de procedură pe această cale. Un alt autor²⁵ menționează că simpla indicare a adresei de poștă electronică a părții, în cuprinsul ori în antetul cererii, este dovada acordului părții cu privire la utilizarea acestei modalități de comunicare.

O paralelă interesantă regăsim în altă lucrare²⁶, care citează unele situații în care legiuitorul a impus în termeni clari părții să indice datele necesare comunicării actelor pe căi alternative – art. 287² alin. (1) din OUG nr. 34/2006²⁷, actualmente abrogată, respectiv art. 44 alin. 2¹ C.pr.fisc. anterior, actualmente abrogat.

În acord cu această opinie, apreciem în mod concludiv că normele de tehnică legislativă și cerințele de previzibilitate cu privire la textele legale impun legiuitorului să indice, acolo unde consideră necesar, dacă partea este obligată să furnizeze aceste date. În lipsa unei astfel de mențiuni, fiind vorba despre un drept acordat părții, aceasta nu poate beneficia decât de facultatea de a comunica aceste date, iar nu de o obligație.

Dacă partea dorește să primească comunicarea actelor prin metoda alternativă a poștei electronice, aceasta trebuie să indice în mod expres acest lucru în cuprinsul unei cereri adresate instanței. Mai mult decât atât, observând tendința limitativă impusă de art. 148 alin. (1) și alin. (4) C.pr.civ., potrivit căreia forma orală a cererilor este permisă numai dacă legea dispune astfel, considerăm că mențiunea făcută în cadrul dezbaterilor orale, de către parte sau reprezentantul acesteia, referitoare la comunicarea ulterioară a hotărârii prin poșta electronică, însoțită de indicarea adresei de poștă electronică, nu obligă instanța să procedeze la aplicarea dispozițiilor art. 154¹ C.pr.civ. Pe de o parte, o astfel de cerere orală nu reprezintă o modalitate legală de completare a mențiunilor cererii adresate instanței, iar pe de altă parte pot fi astfel evitate erorile de consemnare a datelor de poștă electronică în cuprinsul încheierii de dezbateri, erori care să genereze ulterior o nelegală comunicare a actului.

²³ A se vedea tema citată supra, nota de subsol nr. 2, Evoluția recentă a reglementării în materia comunicării actelor de procedură.

²⁴ A se vedea C. Drăgușin, C. Sterea-Grossu, cit. supra, nota de subsol nr. 7.

²⁵ G. C. Frențiu, Citarea și comunicarea actelor de procedură în procesul civil. Comentarii, doctrină și Jurisprudență, Ed. Hamangiu, București, 2021, pp. 26-27.

²⁶ A. Tabacu, Citarea și comunicarea actelor de procedură civilă, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 98-99.

²⁷ Ordonanța de urgență nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 418 din 15 mai 2006 și abrogată expres de Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 390 din 23 mai 2016.

Dispozițiile indicate în cuprinsul articolului au următorul conținut: „Comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de grefa instanței și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. Părțile, dacă dispun de asemenea mijloace de comunicare, au obligația de a indica datele corespunzătoare în cererea de chemare în judecată, respectiv în întâmpinare”.

Instanța va avea, în lumina noilor dispoziții legale, în opinia noastră, obligația de a aduce la cunoștința părții faptul că are dreptul să solicite comunicarea hotărârii judecătorești prin poșta electronică, sens în care este necesar ca partea să indice și o adresă de poșta electronică în acest scop, printr-o cerere scrisă. Această conduită a părților, respectiv a instanței, impusă de noul art. 154¹ C.pr.civ., nu este condiționată ori limitată de împrejurarea că partea a cerut sau, dimpotrivă, a refuzat în precedent, pe parcursul procesului, comunicarea pe căile alternative prevăzute de art. 154 alin. (6) C.pr.civ. Din punct de vedere practic, apreciem drept pozitiv exemplul unor instanțe, care au conceput veritabile formule-tip în cadrul comunicărilor emise către părți, prin care le solicită acestora din urmă să indice instanței adresa de poșta electronică, în vederea comunicării mai facile a actelor de procedură, dacă partea este de acord cu această comunicare.

D. Un alt aspect remarcabil este acela că **nu au fost impuse toate formele de comunicare pe cale electronică, ci numai poșta electronică**. Art. 154 alin. (6) C.pr.civ. se referă la comunicarea prin *„telefax, poșta electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia”*.

Fără a prelua integral enumerarea mijloacelor alternative de comunicare, legiuitorul a introdus noile dispoziții ale art. 154¹ C.pr.civ., făcând referire numai la comunicarea prin poșta electronică. Interpretată literal, o astfel de modificare a Codului poate conduce la concluzia că numai cu privire la părțile care indică adresa de poșta electronică instanța are o obligație de comunicare pe această cale, din oficiu, în timp ce pentru instanțele care utilizează exclusiv un sistem de tipul „dosar electronic” (printre care se prefigurează că va fi și Înalta Curte de Casație și Justiție), care utilizează baze de date și acces pe baza unui link ori a unei parole transmise prin mesaj scurt scris (SMS), o astfel de comunicare nu ar atrage aplicarea art. 154¹ C.pr.civ.

Mai multe întrebări se ridică, raportat la această modificare, așadar. Este obligatoriu ca toate instanțele să utilizeze sistemul de comunicare prin poșta electronică, desigur în cazurile în care partea indică adresa de corespondență în acest scop? Lecturând expunerea de motive, credem că intenția legiuitorului nu a fost de fapt să limiteze modalitățile de comunicare alternativă, ci să încurajeze instanțele să apeleze la aceste modalități pentru a reduce numărul de comunicări în format imprimat, letric.

Mai important, și aceasta este o întrebare care privește nu doar modalitatea de comunicare propriu-zisă, ci scopul modificării înseși, trebuie să considerăm că instanțele, obligate fiind să apeleze la aceste modalități de comunicare la distanță (electronice), nu vor mai putea apela la comunicarea scrisă? Credem că răspunsul este negativ. În ciuda formulării imperative, comunicarea hotărârii prin poșta electronică, respectiv comunicarea actelor de procedură prin mijloace electronice care asigură transmiterea textului și confirmarea primirii, constituie posibilități acordate părților și instanței. Aceste posibilități de comunicare sunt condiționate de comunicarea de către parte a datelor necesare în acest scop, instanțele având, în opinia noastră, în lumina ultimelor modificări, o obligație de diligență constând în solicitarea adresată părților de a permite această modalitate de comunicare cu prevalență față de comunicarea uzuală, în format fizic. Cu alte cuvinte, legiuitorul a dorit să atragă atenția instanțelor și părților deopotrivă asupra caracterului preferabil al acestui tip de comunicare, pentru a reduce consumul de resurse generat de comunicarea în sistemul vechi, respectiv sistemul letric.

În măsura în care părțile indică datele necesare, instanța este obligată să acorde prioritate comunicării hotărârii judecătorești prin poșta electronică, caz în care, dacă comunicarea este realizată totuși tot în format letric, aceasta din urmă va fi considerată drept nelegal realizată²⁸.

Dacă instanța utilizează un sistem de tipul „dosar electronic” care permite și comunicarea hotărârii, comunicarea având loc tot prin furnizarea adresei de poșta electronică, cu confirmarea primirii mesajului de către destinatar, considerentele de mai sus rămân valabile.

Dacă instanța utilizează un sistem de tipul „dosar electronic” care utilizează accesul numai prin furnizarea unui număr de telefon, dar care permite din punct de vedere tehnic confirmarea citirii documentelor de către parte, apreciem că cererea părții prin care este primit accesul la dosarul electronic este suficientă pentru ca instanța să realizeze comunicarea cu partea respectivă numai prin această modalitate, utilizarea modalității alternative, fizice, urmând să constituie o comunicare nelegală. De altfel, art. 154¹ alin. (3) C.pr.civ. face trimitere la art. 154 pentru situațiile în care partea nu indică adresa de poșta electronică sau sistemul utilizat indică o eroare la comunicarea actelor pe această cale.

Dacă instanța utilizează un sistem de tipul „dosar electronic” care utilizează accesul numai prin furnizarea unui număr de telefon și care nu permite confirmarea citirii documentelor de către parte, comunicarea pe această cale a actelor de procedură nu este legală, întrucât lipsa dovezii de comunicare face imposibilă verificarea legalei comunicări, cu implicații asupra curgerii termenelor și a tuturor efectelor atașate unei legale comunicări a actului.

Având în vedere modul în care este redactat textul noului art. 154¹ C.pr.civ., corelativ expunerii de motive care însoțește legea de modificare a Codului, considerăm că efectul deplin al modificării ar fi asigurat prin utilizarea de către instanțe, la nivel național, a unui sistem (pe cât posibil unitar, centralizat) de comunicare a actelor prin poșta electronică și care să asigure dovada primirii documentului de către parte. Rămân disponibile, însă, până la o digitalizare completă și unitară a instanțelor, și modalitățile „clasice” de comunicare, în format fizic, prin agent procedural, curierat rapid sau executor judecătoresc, mai cu seamă pentru situațiile în care partea nu utilizează poșta electronică ori această din urmă modalitate de comunicare a generat erori. În opinia noastră, aplicațiile de tip „dosar electronic”, deși mult mai utile, trebuie să demonstreze cu prioritate capacitatea de a confirma „primirea” documentelor de către destinatar, pentru a nu apărea dificultăți cu privire la dovada legalei comunicări a actelor.

E. În final, pot fi explorate și diverse **probleme tehnice** care ar apărea cu ocazia utilizării mijloacelor de comunicare electronice, inclusiv poșta electronică.

De exemplu, pentru sistemul care utilizează transmiterea unui link pe adresa de poșta electronică, respectivul link este valabil numai pentru o durată de 30 de zile²⁹. După expirarea acestui termen, dacă partea nu a accesat linkul, documentul nu mai este accesibil pe această cale. Cu toate acestea, în ipoteza comunicării pe această cale, la dosarul instanței se va regăsi dovada primirii de către parte, pe adresa de poșta electronică, a link-ului în cauză.

²⁸ A se vedea *supra*, Capitolul al IV-lea, Secțiunea 2, subsecțiunea B.

²⁹ A se vedea C. Drăgușin, C. Sterea-Grossu, cit. *supra*, nota de subsol nr. 8.

În atare situație, considerăm că partea este în culpă pentru neaccesarea documentului, astfel că nu ar putea fi dispusă recomunicarea, cu efectul curgerii unui nou termen pentru formularea căii de atac, de pildă, dacă este vorba despre hotărârea judecătorească. Situația expusă este similară ipotezei de comunicare prin lăsarea la cutia poștală a plicului care cuprinde actul comunicat, cu restituirea dovezii la dosarul cauzei, urmată de solicitarea părții privind recomunicarea, motivată de faptul că cineva i-ar fi sustras din cutia poștală plicul în cauză. Cum și în acest caz recomunicarea nu este necesară, apreciem că ne aflăm în prezența aceluiași tip de culpă a părții.

Dacă, însă, partea accesează link-ul sau documentul atașat și constată că fișierul care ar trebui să conțină actul comunicat este corupt, recomunicarea este posibilă. Desigur, partea trebuie să dovedească (cu un *screen-shot*, de exemplu) caracterul defectuos din punct de vedere tehnic al transmișiei, însă odată realizată această dovadă, instanța trebuie să procedeze la recomunicare. Aceeași este situația și dacă, de exemplu, documentul scanat transmis pe această cale nu conține toate paginile documentului original de la dosar ori conține pagini ilizibile.

Mai poate apărea, desigur, și situația în care adresa de poștă electronică utilizată de parte nu este corectă. O primă ipoteză este aceea în care partea însăși a săvârșit o eroare materială cu ocazia indicării adresei, caz în care, dacă instanța a utilizat pentru comunicare această adresă, culpa aparține părții, care nu va putea obține în acest caz recomunicarea. În ipoteza alternativă, în care instanței îi aparține eroarea materială, iar partea a indicat corect propria adresă, ca și în cazul viciilor de comunicare, partea are dreptul la recomunicarea hotărârii.

SCURTE CONCLUZII

Este probabil că multe alte situații practice, distincte față de cele discutate în prezenta lucrare, se vor ivi de-a lungul timpului, mai cu seamă că utilizarea noilor sisteme de comunicare este la început, iar unele instanțe nici nu au implementat încă astfel de sisteme. Ceea ce prezintă însă relevanță sunt principiile care rezultă din forma actuală a reglementării. Sintetizând cele deja expuse, apreciem că suntem în prezența unei modificări care impune instanțelor să acorde prevalență comunicării hotărârilor judecătorești pe calea poștei electronice. În ipoteza în care părțile nu au indicat din proprie inițiativă adresa de comunicare în acest scop, instanțele trebuie să solicite datele necesare. În măsura în care aceste date sunt indicate de părți cu intenția clară de a primi comunicarea pe această cale, instanțele sunt obligate să comunice respectivelor părți hotărârea prin poșta electronică.

Dacă partea nu indică datele necesare, instanța poate apela în aceste situații la comunicarea prin alte mijloace tehnice (dacă datele necesare au fost furnizate de parte, de exemplu numărul de telefon mobil) sau la comunicarea în format fizic. De asemenea, aceste alternative sunt deschise instanțelor care au încercat comunicarea hotărârii prin poșta electronică, însă sistemul utilizat a raportat o eroare tehnică.

Pentru toate celelalte acte de procedură, rămân aplicabile modalitățile de comunicare reglementate de art. 154 C.pr.civ., fără a exista o obligație de prioritizare a comunicării electronice. Aceste concluzii sunt valabile și în cazul comunicării copiei legalizate a hotărârii.

Relevantă în interpretarea textelor aplicabile este însă intenția legiuitorului de a nu limita modalitățile de comunicare, ci de a prioritiza, mai cu seamă pentru hotărârile

judecătorești, comunicarea prin poșta electronică în detrimentul comunicării fizice. Având la îndemână aceste concluzii, apreciem că situațiile de blocaj generate de comunicarea actelor de procedură ar trebui să fie reduse ca frecvență și număr. O aplicare ideală a dispozițiilor legale astfel suplimentate ar presupune utilizarea unui sistem unic la nivelul instanțelor naționale, sistem electronic care să funcționeze după reguli tehnice clare și cât mai simple, care să faciliteze accesul părților, instanței și participanților la proces la documentele dosarelor, în principal în format electronic. O astfel de digitalizare unitară este posibilă și nu este în vreun fel împiedicată de baza legislativă actuală.